

20 kilos bột (sécule)
800 grammes mỡ bò (sui)
600 grammes sáp (cire)
Rồi nhúng vài vò, xong để máy
ép thành láng trơn, trắng.
TRẦN-MẠNH-NHÂN
Hóa-học kĩ-sư

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

JOB

Cái lợi của các nhà tư bản ở đâu mà ra? Thặng dư giá trị là gì?

II

Hai trước đã nói thặng dư giá trị là gì. Biết thặng dư giá trị mà không biết có mấy thứ thặng dư giá trị cũng những cách làm ra thặng dư giá trị thì là chỉ biết là mò, chưa gọi được là biết thấu đáo.

Ta hãy lấy lại cái ví dụ một người thợ ăn tiền công ngày 10\$, đang lẽ là làm trong 5 giờ là đủ trả 10\$ ấy lại cho nhà tư bản rồi, nhưng nhà tư bản không chịu lấy lại vừa đủ 10\$ mà thôi, muốn cho có lợi, cho lợi thặng dư giá trị ra, bắt làm thêm 5 giờ nữa. Đó là một cách, gọi là cách kéo dài giờ làm việc. Thặng dư giá trị làm ra theo cách này gọi là thặng dư giá trị tuyệt đối.

Ta có thể đoán trước rằng các nhà tư bản, mười người như vậy, đều thích cách đó vì nó dễ tốn cho họ. Muốn có được nhiều thặng dư giá trị thì bắt thợ làm nhiều giờ, cho chúng cần thêm máy móc, cần thêm nhà xưởng, cần thêm nhiều người nữa. Nhưng rồi thay, có nhiều người không chịu kéo dài giờ làm việc, họ đứng cách đó được. Có đến ngàn người vì tự nhiên, có đến ngàn người vì người: vì tự nhiên như ngày 24 giờ là một định luật, muốn kéo dài thêm ra là một cái muốn điên cuồng, lại như lao động cũng như tư bản, làm việc rồi cần phải nghỉ ngơi ăn uống mới có thể làm việc được nữa, nên chỉ thì chỉ chờ cũng không thể cướp trọn 24 giờ của họ mà không để lại cho họ một phần đáng về những nhu cầu cấp thiết vì người như chúng ta thường thấy công nhân này công nhân nọ yêu cầu giảm bớt giờ làm việc. Hiện nay trong nước này thì thợ phải làm 8 giờ, nước kia thì làm 9 giờ, có nước làm đến 10, 12 giờ. Lao động được hưởng luật 8, 9 giờ là vì trong họ có nhiều phần tử giác ngộ đứng ra tố cáo cổ động kết giấy liên lạc, lập thành đoàn thể, dùng đủ các yêu cầu mới được thế; còn những lao động phải công khai làm cho đến 10, 12 giờ là vì trí thức trí thức của họ còn kém sút, chưa biết liên lạc, đoàn thể để làm gì.

Xem thế thì cách kéo dài giờ làm việc ra không được lòng được lợi của các nhà tư bản được, nên họ đâm ra dùng cách khác. Cách thứ hai này là làm cho thợ thuyền nỗ lực làm, trong một giờ mà sức sinh sản gấp hai gấp ba gấp bốn cách trên. Thặng dư giá trị làm ra theo cách thứ hai này gọi là thặng dư giá trị tương đối.

Phương pháp họ thường dùng để làm cho tăng sức sinh sản rất nhiều và rất nhanh, xin kể một vài cho biết:

1/ Đưa ra cái bếp để ngồi một bên mà coi cho thợ làm, ai bỏ tay một chút là dọa nạt đánh đập hoặc cúp tiền công. Phương pháp này không là tại là mới gì, nên không cần phải nói nhiều.

Nếu cách dọa nạt trừng phạt ấy mà không có hiệu lực thì họ lại quay qua dùng mánh khoé mà phân phối tiền bạc, đại để như:

2/ Đưa tiền thưởng cho thợ; vì

đu đủ dùng một người thợ may, trả tiền công mỗi ngày là 10\$, hạn phải may cho được 3 cái áo và hứa nếu may quá hạn ấy thì cứ mỗi cái thưởng 10\$ - tiền thưởng này chờ tưởng nhiều mà lắm chết.

Theo như số tiền công và số áo phải có trong một ngày do mà tính ra thì mỗi một cái áo thì phải trả cho thợ 10/3; mà đến cái áo thứ tư, thứ năm thì chỉ mất một cái là 10/3. Lợi cho nhà tư bản không phải chỉ một chỗ đó, họ còn khởi tiền tiêu cho cái cho bếp, vì thợ muốn được tiền thưởng để cho đỡ bớt một đôi phần lương trong sự sống tại tự nhiên hết sức làm, có cần phải có ai coi ngó nhắc nhở làm gì. Bước tới một bước thì cái tiền thưởng lại sinh trong đám thợ một mối cạnh tranh, mỗi cạnh tranh ấy lại đẻ ra sự ghen ghét rồi rạch ròi trong phái lao động là sự lợi ích cho cho phải tư bản.

Lại cho lao động cũng có gần có xa như thế: gần thì tiền công ít; xa thì không liên lạc, không đoàn thể, đâu có chỉ chỉ đi nữa cũng khó lòng mà thoát ra ngoài vòng đó nữa; xa hơn nữa thì cái nạn thất nghiệp vì hệ thống sinh sản mỗi người nó nhiều chừng nào thì tư bản lại dùng ít người chừng nấy. Sự này không có gì là khó hiểu.

3/ Cứ mỗi năm tính lợi thì chia cho thợ một ít; làm như thế là để cho thợ động lòng làm việc cái lợi của họ nó đi chung với cái lợi của nhà tư bản, nhà tư bản càng sinh sản được nhiều chừng nào thì nhà tư bản được lợi chừng nấy để dành mà họ cũng có lợi nữa. Luôn cả năm họ ôm một mối hy vọng như vậy, không đợi ai nhắc bảo cũng cúi đầu cúi cổ làm thì xác.

Kỳ thiệt họ không được lợi lộc gì hết. Cái «mấy phần trăm» nhỏ mọn tiền lợi cho họ cuối năm kia chẳng qua là một số tiền rút trong tiền công chính của họ mà thôi.

Cả ba phương pháp ấy vẫn lạnh

lạnh, phải tư bản nghĩ ra cách

thứ ba là dùng cách khác. Cách

thứ ba này là làm cho thợ thuyền

nỗ lực làm, trong một giờ mà sức

sinh sản gấp hai gấp ba gấp bốn

cách trên. Thặng dư giá trị làm ra

theo cách thứ hai này gọi là thặng

dư giá trị tương đối.

Phương pháp họ thường dùng

để làm cho tăng sức sinh sản rất

nhiều và rất nhanh, xin kể một

vài cho biết:

1/ Đưa ra cái bếp để ngồi một

bên mà coi cho thợ làm, ai bỏ tay

một chút là dọa nạt đánh đập hoặc

cúp tiền công. Phương pháp này

không là tại là mới gì, nên không

cần phải nói nhiều.

Nếu cách dọa nạt trừng phạt ấy

mà không có hiệu lực thì họ lại

quay qua dùng mánh khoé mà

phân phối tiền bạc, đại để như:

2/ Đưa tiền thưởng cho thợ; vì

đủ dùng một người thợ may, trả

tiền công mỗi ngày là 10\$, hạn

phải may cho được 3 cái áo và hứa

nếu may quá hạn ấy thì cứ mỗi

cái thưởng 10\$ - tiền thưởng này

chờ tưởng nhiều mà lắm chết.

Theo như số tiền công và số áo

phải có trong một ngày do mà tính

ra thì mỗi một cái áo thì phải trả

cho thợ 10/3; mà đến cái áo thứ

tứ, thứ năm thì chỉ mất một cái là

10/3. Lợi cho nhà tư bản không

phải chỉ một chỗ đó, họ còn khởi

tiền tiêu cho cái cho bếp, vì thợ

muốn được tiền thưởng để cho

đỡ bớt một đôi phần lương trong

sự sống tại tự nhiên hết sức

làm, có cần phải có ai coi ngó

nhắc nhở làm gì. Bước tới một

bước thì cái tiền thưởng lại sinh

trong đám thợ một mối cạnh

tranh, mỗi cạnh tranh ấy lại

đẻ ra sự ghen ghét rồi rạch ròi

trong phái lao động là sự lợi

ích cho cho phải tư bản.

Lại cho lao động cũng có gần

có xa như thế: gần thì tiền công

ít; xa thì không liên lạc, không

đoàn thể, đâu có chỉ chỉ đi nữa

cũng khó lòng mà thoát ra ngoài

vòng đó nữa; xa hơn nữa thì

cái nạn thất nghiệp vì hệ thống

sinh sản mỗi người nó nhiều

chừng nào thì tư bản lại dùng

ít người chừng nấy. Sự này

không có gì là khó hiểu.

3/ Cứ mỗi năm tính lợi thì chia

cho thợ một ít; làm như thế là

để cho thợ động lòng làm việc

cái lợi của họ nó đi chung với

cái lợi của nhà tư bản, nhà tư

bản càng sinh sản được nhiều

chừng nào thì nhà tư bản được

lợi chừng nấy để dành mà họ

cũng có lợi nữa. Luôn cả năm

họ ôm một mối hy vọng như

vậy, không đợi ai nhắc bảo

cũng cúi đầu cúi cổ làm thì xác.

Kỳ thiệt họ không được lợi

lộc gì hết. Cái «mấy phần

trăm» nhỏ mọn tiền lợi cho

họ cuối năm kia chẳng qua

là một số tiền rút trong tiền

công chính của họ mà thôi.

Cả ba phương pháp ấy vẫn

lạnh, phải tư bản nghĩ ra cách

thứ ba là dùng cách khác. Cách

thứ ba này là làm cho thợ

thuyền nỗ lực làm, trong một

giờ mà sức sinh sản gấp hai

gấp ba gấp bốn cách trên.

Thặng dư giá trị làm ra theo

cách thứ hai này gọi là thặng

dư giá trị tương đối.

Phương pháp họ thường dùng

để làm cho tăng sức sinh sản

rất nhiều và rất nhanh, xin

kể một vài cho biết:

1/ Đưa ra cái bếp để ngồi một

bên mà coi cho thợ làm, ai bỏ

tay một chút là dọa nạt đánh

đập hoặc cúp tiền công. Phương

pháp này không là tại là mới

gì, nên không cần phải nói

nhiều.

Nếu cách dọa nạt trừng phạt

ấy mà không có hiệu lực thì

họ lại quay qua dùng mánh

khóe mà phân phối tiền bạc,

đại để như:

2/ Đưa tiền thưởng cho thợ; vì

đủ dùng một người thợ may,

trả tiền công mỗi ngày là 10\$,

hạn phải may cho được 3 cái

áo và hứa nếu may quá hạn

ấy thì cứ mỗi cái thưởng 10\$,

tiền thưởng này chờ tưởng

hiệu quả nhiều mà lắm chết.

Theo như số tiền công và số

áo phải có trong một ngày do

mà tính ra thì mỗi một cái

áo thì phải trả cho thợ 10/3;

mà đến cái áo thứ tư, thứ

năm thì chỉ mất một cái là

10/3. Lợi cho nhà tư bản

không phải chỉ một chỗ đó,

họ còn khởi tiền tiêu cho

cái cho bếp, vì thợ muốn

được tiền thưởng để cho

đỡ bớt một đôi phần lương

trong sự sống tại tự nhiên

hết sức làm, có cần phải

có ai coi ngó nhắc nhở

làm gì. Bước tới một

bước thì cái tiền thưởng

lại sinh trong đám thợ

một mối cạnh tranh,

mỗi cạnh tranh ấy lại

đẻ ra sự ghen ghét rồi

rạch ròi trong phái

lao động là sự lợi ích

cho cho phải tư bản.

Lại cho lao động cũng

có gần có xa như thế:

gần thì tiền công ít;

xa thì không liên lạc,

không đoàn thể, đâu

có chỉ chỉ đi nữa cũng

khó lòng mà thoát

ra ngoài vòng đó

nữa; xa hơn nữa thì

cái nạn thất nghiệp

vì hệ thống sinh

sản mỗi người nó

nhiều chừng nào

thì tư bản lại dùng

ít người chừng

nấy. Sự này không

có gì là khó hiểu.

3/ Cứ mỗi năm tính

lợi thì chia cho

thợ một ít; làm

như thế là để

cho thợ động

lòng làm việc

cái lợi của họ

nó đi chung

với cái lợi

của nhà tư

bản, nhà tư

bản càng

sinh sản

được nhiều

chừng nào

thì nhà tư

bản được

lợi chừng

nấy để

dành mà

họ cũng

có lợi

nữa. Luôn

cả năm

họ ôm

một

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

THỪA THIÊN

Cột bát người

Hôm mồng ba tháng năm, kỳ giả về thăm bạn ở làng An Nông thuộc huyện Phò-Lộc.

Trời nóng bức nên đi tìm chỗ bóng mát, vào đến khoảng rừng kia thấy một bọn dân quê đương lao nhao tìm xác hai người dân ông: Thương và Nghiê là dân làng ấy, làm củi thuốc, bị cộp bắt. Quan quân suốt ngày mà chỉ tìm ra có một cái ống chum mà thôi.

Nghe bữa 28 tháng tư vừa rồi cũng có một người dân bà bị nạn này mà mất biệt.

Đổi thay, kiếm củi là nghiệp sinh nhai của dân nghèo mà liên nay thù địch phá hại ngăn trở như thế nguy quá!

THANH HÒA

Nỗi khổ của dân Thanh hóa

Thanh hóa hai năm nay bị lụt-luôn những chỗ có ruộng nước thì còn cây cấy được ít nhiều, còn chỗ nào không ruộng nước, mấy vụ gần đây bị mất cả. Có mấy huyện khổ nhất là Hậu Lộc, Nga Sơn và Hoằng hóa. Sự đời khổ ba huyện ấy không tả ra được, mà có phải đời đời đau, lại còn khát nữa kia. Nhiều người đi quãng đường xa mà bị chết khát, những khúc sông rã là xa bờ xưa nay nước vẫn ngọt. Mà nay là nước mặn cả, vì nước nguồn không xuống nên nước bị lợ lên.

Đang nộp vụ thuế năm nay, sản ruộng trước đáng giá 30\$, mà đem bán 10\$ cũng không có người mua. Trâu bò cũng thế.

Mấy cụ lão nói rằng trong bảy tám mươi năm lại đây không năm nào có cái khổ như năm nay.

HÀ TÍNH

Ái lấy báo

Chàng tôi ở nơi rừng xanh rậm hiểm này, ngày thì đi làm việc, trưa tôi về nhà biết lấy tờ báo để giải trí.

Tuổi mà không biết ngai nào không muốn mất tiền mua báo mà muốn xem báo, nên lấy của chàng tôi. Nếu xem xong mà giữ lại cho chàng tôi tôi cũng chẳng ngại làm chi, cái này xem rồi lấy luôn mới hay cho chứ!

Ái là người xem báo không mất tiền, xin hỏi lại ông thần lương làm xem.

Một người đọc báo ở

La trang lại cáo

BÌNH ĐỊNH

Mấy đầu cầm của mấy ông làng

Mới rồi chính phủ có hiệu cho

ông làng thế nào không rõ, đến

khí làng về hiệu lại của dân

đều khoản này: như phiên

thị phải đi canh, công kỳ phải

trình với hương lý, cấm mặc đồ

tây, cấm đội nón tây, cấm

quần cụt, không được nói chuyện

dời, không được xem sách và báo.

Ngũ dân

cơ sai quyền một chút là chẳng những cái máy mành coi đó hư mà các máy khác cũng không còn gì; hư máy đã không phải là dễ chịu với ông Ford, cổ niên rồi, mà khi tình mạng mành ngồi một bên cũng khổ mà còn được. Vì những lẽ đó mà người thợ dầu có không muốn cũng phải hết sức làm.

Chết nỗi, bài đã dài mà lại vương vấn cái vấn đề cơ khí với lao động là một vấn đề to tát quá chừng, là một vấn đề các nhà học giả Đông Tây đương nhao nhao bàn luận. Dù luận chung quanh vấn đề ấy có thể chia ra làm hai phái:

Một phái thì cho cơ khí là có ích cho lao động: như cơ khí mà sự nhanh động của người thợ bị được phần vật chất mà thêm được phần tinh thần, theo đó nhân loại càng ngày càng bước tiến trên con đường tiến hóa; như cơ khí mà có thể mở mang công việc, nhân công được dùng nhiều v. v. . .

Phái thứ hai lại nói rằng cơ khí lại: vì cơ khí mà người thợ phải làm hết sức lực, sức khỏe, mệt mỏi; vì cơ khí mà người thợ bị cộp bắt, xem như là một vật phụ thuộc vô bổ; vì cơ khí mà sự sinh sản càng tăng thì nhân công bị giảm, thanh ra cái nạn thất nghiệp.

Cơ khí là một vật vô tri vô giác, tự nó không thể làm hại ai được mà cũng không làm lợi cho ai; lợi hại là tại cách dùng nó mà ra. Hiện nay nó nằm hết trong tay các nhà tư bản. Quyền lợi nhà tư bản với quyền lợi lao động là trái nhau. Thuyết thứ nhì bằng vào sự thực mà nói, nên có nhiều phần đúng; còn thuyết thứ nhất cũng có lý, nhưng cái lý đó nó còn nằm xa lắc xa lơ, chưa biết khi nào được thấy.

Nam-Son

Sách cam

Quan Khâm sử vừa mới ký nghị dinner lưu hành và tăng trở trong địa hạt xứ Trung kỳ quyền sách; Chén cơm lật của người thất nghiệp của nhà in Đức lưu phương ở Saigon xuất bản.

AI MUỐN ĐI CÔI PARIS ?

Nhân dịp đầu xuân ở Kinh Đô Paris, chủ tiệm chụp ảnh KHANH KÝ có tổ chức một cuộc du lịch rất lớn, bất kỳ dân ông hay dân bà, ai muốn đi tây, tiệm KHANH KÝ cũng nhận lãnh. Mà những người đi với M. KHANH KÝ thì có lợi nhiều lắm, vì M. KHANH KÝ đã thương lượng với các hãng tàu, xe lửa và Hôtel restaurant ở Paris tính giá tiền thật rẻ cả theo ba chuyến bay thẳng (bay là một tháng thì lại lại giá tiền xuống ở trong và ở ngoài Paris cộng với tiền tàu từ lại pho g hay Tourane tới Paris độ chừng như sau đây:

Hạng nhất hai bữa	2650\$
Hạng nhì	1970.
Hạng ba	1500.
Hạng tư entre-pont	950.

La priore **TIENG-DAN, UUB**